

STØVRING-NØRAGER
6. FEBRUAR 2020

Selvbestemmelse

- så langt som muligt

Susanne B. Holm
Jurist i Rådgivningen

Demens og jura

Selvbestemmelse så langt som muligt

Et menneske med demenssygdom mister ikke sine grundlæggende rettigheder

→ **men (måske) evnen til at udnytte dem**

Hvad kan man selv gøre for at bevare sin selvbestemmelsesret så længe som muligt?

→ nogle generelle opmærksomhedspunkter...

→ ring gerne til Ældre Sagens rådgivning for individuel rådgivning → **8030 1527**

- mandag, tirsdag, onsdag og fredag kl. 10-14
- torsdag kl. 14-18

Emner for foredraget

Muligheder for at bevare sin **selvbestemmelsesret trods demens**

- Fuldmagter
 - *OBS. særligt om indflytning i plejebolig uden samtykke*
- Lidt om værgemål
- Behandlingstestamenter

Pårørendes ret til inddragelse uden fuldmagt og værgemål

- offentligt personales tavshedspligt

Selvbestemmelsesret

- en grundlæggende ret for alle mennesker

Vi har alle sammen ret til at bestemme over vores økonomiske og personlige forhold

(Grundloven og konventioner)

MEN

- en demenssygdom kan påvirke koncentration, overblik, hukommelse, dømmekraft mv.

- og dermed (måske) evnen til at træffe juridisk bindende handlinger!!

Hvis man ikke længere er i stand til at varetage sine egne
juridiske forhold

Så må andre jo gøre det.....

MEN

Man kan ikke bare handle på andre menneskers vegne

- (ud over akutte nødsituationer)
- heller ikke på sine nære pårørendes vegne!

Derfor er der brug for et **juridisk handlegrundlag**

- Lovgivning → fx i sundhedslovgivningen

- Fuldmagter → man skal være mentalt habil

- Værgemål

Forskellige former for fuldmagter

Fremtidsfuldmagter

(Lovreguleret - loven trådte i kraft september 2017)

- ønske om at styrke retten til selvbestemmelse og tilliden til fuldmagter

”Almindelige” fuldmagter

Specialfuldmagter til bestemte forhold

- fx fuldmagt til **digital selvbetjening** til visse offentlige myndigheder (via Borger.dk)
- fx bankfuldmagter
- fx Ældre Sagens pårørendefuldmagter

Generalfuldmagter

- varetagelse af samtlige forhold

SÅ....flere parallelle fuldmagtssystemer

Digitale fuldmagter

The screenshot shows a web browser at the URL <https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/fuldmagt>. The page header includes the 'borger.dk' logo and navigation links for 'Digital Post', 'Min Side', 'Log på', and 'Søg'. The main content area features a section titled 'Digitale fuldmagter' with a sub-section 'Giv og anmod om digital fuldmagt' and a 'Start' button. The text explains that digital powers of attorney are an alternative to physical ones and provides examples like access to Digital Post. A list of services where digital powers of attorney can be used is provided, categorized under 'Bolig og flytning' and 'Samfund og rettigheder'.

— Digitale fuldmagter

Et alternativ til fuldmagtsblanketter er digitale fuldmagter. Det er dog kun indenfor enkelte sagsområder.

Et eksempel på en digital fuldmagt er til Digital Post. Når du er logget på Digital Post kan du give fx et familiemedlem adgang til at læse din digitale post (læseadgang).

— Giv og anmod om digital fuldmagt Start →

Du kan bruge denne fuldmagt til:

Bolig og flytning

- Boligstøtte
- Bygge- og miljøtilladelser
- Børneflytninger
- Flytning til udlandet
- Indenrigsflytning
- Indflytning på din adresse
- Lav en bopælsattest
- Personer på adresse
- Ændre adressebeskyttelse

Samfund og rettigheder

- Attester (Personattest, Fødsels- og dåbsattest, Vielsesattest)
- Familiedydelser

Fremtidsfuldmagter

MAN SKAL SELV FORMULERE INDHOLDET

-
- indtastes og underskrives **digitalt** via www.tinglysning.dk med NemID
 - ”hviler” derefter i fremtidsfuldmagts**registret**
 - skal efterfølgende vedkendes for en **notar** (300 kr.)
 - *eller* oprettes **personligt** i Familieretshuset, hvis man er fritaget for at bruge NemId

Fremtidsfuldmagters **ikrafttræden** (1010 kr.)

- anmodning fra fuldmagtsgiver eller fremtidsfuldmægtig(e)
 - med speciel lægeerklæring
- Familieretshuset træffer afgørelse om ikrafttræden, og FFM **tinglyses** (offentliggøres)
 - når man ikke længere **”som følge af sygdom, svækket mental funktion eller helbred el.lign.”** har evne til at varetage sine forhold inden for de områder, som er omfattet af fuldmagten (lægeerklæring skal indhentes)
- mulighed for delvis ikrafttræden

”Hvilende” **tilsyn**

Om ”almindelige” vedvarende fuldmagter

Fuldmagter med ikrafttræden nu eller senere

Ingen lovbestemte formkrav for oprettelse af fuldmagter

En fuldmagt skal være udstedt, mens man har sin **fornuft i behold** og kan **overskue konsekvenserne** af at oprette fuldmagten

Ingen offentlig kontrol med fuldmagtsforhold → en **tillidserklæring!**

OBS.

Nogle har haft problemer med at få accepteret ”almindelige” fuldmagter

- fx ift banker, kommuner, Ankestyrelsen, Familieretshuset

Så derfor

- Vær så **præcis** som mulig med formuleringen af teksten
- **Ældre Sagen anbefaler advokathjælp** til at skrive teksten (som udgangspunkt)
- Få evt. **accept** af banken på forhånd eller supplér med bankfuldmagt

Ældre Sagens pårørende fuldmagter

Er udarbejdet til at gælde i **ægteskaber med delingsformue** (formuefællesskab)

→ **3 fuldmagter på Ældre Sagens hjemmeide**

I. Økonomiske forhold

II. Køb/salg/belåning af fast ejendom

- berettiger en ægtefælle til at overdrage fast ejendom til sig selv eller sælge den
- *den, som står på skødet, anses som ejer af en ejendom!!*

III. Personlige forhold

- kan dog bruges af alle
- Fuldmagterne gælder fra tidspunkt for underskrift, men kan jo gemmes i skuffen, til der er brug for dem
- Skal underskrives af enten **vitterlighedsvidner** eller **notarpåtegnes**

Hvad skal man så skrive i en fuldmagt?

Ældre Sagen anbefaler generelt hjælp fra **advokat** til udfærdigelse af teksten

”Almindelige” fuldmagter

- Der findes **standardformularer** mange steder på internettet – og *måske gratis*
- **Men pas på!**
 - *dækker fuldmagterne så lige præcis de specielle ønsker, man kan have?*
 - *fx overdragelse af ejendom mellem ægtefæller, give afgiftsfri gaver osv.*

Bankfuldmagter

- fortrykt tekst på bankernes egne fuldmagter

Fremtidsfuldmagter

- Justitsministeriets vejledning med 4 standardformularer
- http://www.civilstyrelsen.dk/~media/Fonde/vejledning_til_borgerne_om_fremtidsfuldmagter.ashx

Overvejelser ved udformning af fuldmagter

FX

- Hvis "almindelige" fuldmagter → hvornår skal fuldmagten så gælde fra?
- Skal fuldmagten gælde både økonomi og personlige forhold?
 - eller måske kun helt specielle forhold?
- Skal der indsættes en alternativ eller flere ligestillede fuldmægtige?
- Skal der være kontrol med fuldmagtsforholdet?
 - fx regnskabsaflæggelse
- Skal der være mulighed for at give lån, gaver og arveforskud?
- Skal en ejendom kunne sælges – måske overdrages til ægtefællen?
- LÆS mere om fuldmagter på www.aeldresagen.dk

Indflytning i plejebolig uden samtykke

MAN KAN IKKE BESTEMME I EN FULDMAGT, OM OG HVORNÅR EN PERSON SKAL FLYTTE I PLEJEBOLIG

Det afgør kommunen eller Familieretshuset efter regler i den sociale lovgivning

Hvis man har **betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne** OG

- **modsætter sig** eller **ikke er i stand til at give et informeret samtykke til flytningen**

Så kan man kun flytte ind i en plejebolig

- **hvis det ikke længere er muligt at få den nødvendige hjælp i hjemmet**

OG

- der skal beskikkes en **værge** (desværre lang sagsbehandlingstid)
- i én situation kan værgeren erstattes af en **fremtidsfuldmægtig**

Hvad, hvis man *ikke* ønsker at planlægge sin fremtid juridisk?

- eller det er *for sent* at oprette fuldmagt?

Ja, **måske** går det hele alligevel.....

- ellers kan der blive brug for **værgemål**

Men man kan bestemme mere selv ved fuldmagt end under værgemål, hvor der er offentlig kontrol med økonomien

Værgemål - Værgemålsloven

Personlige og **økonomiske** værgemål

Forskellige værgemålstyper – altid det mindst indgribende, men dog effektive

Statsforvaltningen træffer afgørelse (hovedregel)

- om etablering af værgemål og om tildeling af værge

→ værger handler på den pågældendes vegne

→ værger skal varetage interesserne for den, som er under værgemål

→ man er (som udgangspunkt) ikke umyndiggjort!!

→ værger skal aflægge regnskab

→ værger skal spørge Statsforvaltningen om lov til forbrug af formue

→ formue over ca. 75.000 kr. skal anbringes på en særlig måde

Særlige forhold for gifte med delingsformue, hvis en anden end ægtefællen er værge

Hvad hvis man hverken har fuldmagt eller værgemål?

Personalet har som HOVEDREGEL **tavshedspligt** → respekt for privatliv

- også over for pårørende

MEN

Tavshedspligten er ikke absolut

- der kan være afgørende hensyn til pårørendes ønske om at få oplysninger om den svage pårørende
- det er en konkret vurdering af afvejning af interesser

OG.....

- der er specialregler i sundheds- og sociallovgivningen, som giver pårørende ret til inddragelse i et vist omfang

Pårørendes **ret til at være inddraget** - uden fuldmagt eller værgemål

Hvis man som ikke (længere) selv kan tage at tage stilling til sin **pleje og omsorg**

Så har pårørende eller andre nærtstående ret til at være inddraget ***i varetagelsen af interesserne*** for den svage person, dvs.

- at blive lyttet til og talt med om den svage pårørendes forhold
- at være med på råd med sin særlige viden om den pågældendes ønsker og forhold
- -----

Hvis man ikke (længere) er i stand til at give informeret **samtykke til behandling**

Så har pårørende eller andre nærtstående ret til at være inddraget i stillingtagen til behandling, altså at give et stedfortrædende samtykke

Fravalg af fremtidig sundhedsmæssig behandling

Behandlingstestamenter

Oprettes digitalt på sundhed.dk

- eller

Oprettes på papirskema, som kan findes på sundhed.dk eller ved henvendelse til Sundhedsdatastyrelsen, telefon 7221 6800

- Opbevares i Behandlingstestamenteregistret

Beslutninger om afvisning af fremtidig behandling → Behandlingstestamente

Man kan **bestemme**, at man **ikke ønsker livsforlængende behandling**, fx genoplivning efter hjertestop i en situation:

- hvor man er uafvendeligt **døende**
- hvor man er så **svært invalideret**, at det ikke længere er muligt at klare sig selv - hverken fysisk og mentalt
- man vil overleve, men i en tilstand, hvor de fysiske konsekvenser af sygdommen eller behandlingen vil være **meget alvorlige og lidelsesfulde**
- Man kan tillige fravælge at blive **behandlet med tvang** efter Lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile

+

Man kan bestemme, at fravalg af behandling forudsætter nærmeste pårørendes, værges eller fremtidsfuldmægtigs accept (*gælder ikke for den situation, at man er uafvendeligt døende*)

Iværksættes efter lægelig vurdering!

Jeg ønsker ikke livsforlængende behandling, herunder genoplivning ved hjertestop:

- Hvis jeg ligger for døden (dvs. er uafvendeligt døende).
- Hvis jeg ligger hjælpeløs hen pga. sygdom, ulykke mv., og der ikke er tegn på bedring.

Mit ønske skal kun respekteres:

- Hvis mine nærmeste pårørende meddeler deres accept i den konkrete situation.
 - Hvis min værge meddeler sin accept i den konkrete situation.
 - Hvis mine fremtidsfuldmægtige meddeler deres accept i den konkrete situation.
-
- Hvis livsforlængende behandling, herunder genoplivning ved hjertestop, kan føre til, at jeg overlever, men de fysiske konsekvenser af min sygdom eller behandling vurderes at være meget alvorlige og lidelsesfulde.

Mit ønske skal kun respekteres:

- Hvis mine nærmeste pårørende meddeler deres accept i den konkrete situation.
- Hvis min værge meddeler sin accept i den konkrete situation.
- Hvis mine fremtidsfuldmægtige meddeler deres accept i den konkrete situation.

Behandling med brug af tvang

- Jeg ønsker ikke at modtage behandling for fysiske (somatiske) lidelser med brug af tvang, hvis jeg bliver varigt inhabil.

Mit ønske skal kun respekteres:

- Hvis mine nærmeste pårørende meddeler deres accept i den konkrete situation.
- Hvis min værge meddeler sin accept i den konkrete situation.
- Hvis mine fremtidsfuldmægtige meddeler deres accept i den konkrete situation.